

SCHEN vereenigt. Ieder, die deze woorden op een of andere wijze naspreken kan, neem hem op, en vraag niet, wat hij erbij denkt.

Afgedacht nu van ons bezwaar, dat dit feitelijk een onmogelijke eisch is (wijl zoo de belijdenis geen kern-belijdenis meer is), willen wij vragen: als ge ieder in den eenheids-kring opneemt, omdat hij — afgedacht van zijn nadere bedoeling — die woorden naspreken kan, en ge laat de bedoeling verder buiten discussie blijven, is dan dat niet met recht: den mensch op den troon? Is dat niet: den mensch met ZIJN interpretatie, met ZIJN meening, met ZIJN theologie op den troon zetten? Den mensch, met al „zijn“ narigheid? O.m. dat hij leentje-huur speelt bij — den mensch?

Want, wat dit laatste aangaat, hoe komt zoo'n ethische broeder, zoo'n barthiaan, aan de formule van „vrede door het bloed des Kruises“? Waar haalt hij juist DIE formule vandaan? Waar anders dan van de traditie? Waar anders dan van de krachtigste, klaarst-formuleerende groep uit het verleden? „Vrede door het bloed des Kruises“, — zeker, 'tis een bijbeltekst. Maar er zijn legio bijbelteksten. Zal, als 't op de keus van een kernwoord aankomt, de oorlog niet dadelijk ontketend worden? Zal die oorlog ook maar IETS zachtzinniger zijn dan die van vroeger dagen? Ik vrees, dat hij nog scherper wezen zal.

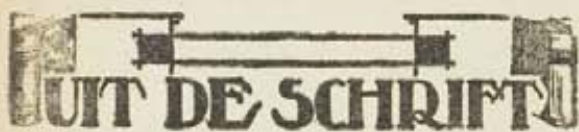
Men ziet het — met de beekdspraak, die van „kernen“ en „middelpunten“ spreekt, komen we nog niet veel verder.

En nu spraken we nog maar alleen van het negatieve — niet den mensch op den troon in het middelpunt. We kwamen uit bij de ontstellende gedachte, dat men, al doorredeneerend, zoowel het heusche „middelpunt“ kwijtraakt, dat men de kerk in een Huis-van-Mythologie onderbrengt, dat men den mensch op den troon zet, en dus, de kern-belijdenis zonder den cirkel der belijdenis latende, de vrijheid geeft aan de „zooveel hoofden, zooveel zinnen“. M.a.w. dat men „één“ wordt in een begrippen-abstractie, een idool, maar niet in den „Beledene“. Want als ieder ZIJN cirkel er stilletjes bij denken mag, dan wordt de in schijn Beledene feitelijk wég-beleden, niet beleden.

En als we nu reeds zoóver uit den koers slaan met dat negatieve: niet den mensch in het middelpunt, hoe zal het dan gaan, als we een volgenden keer toekomen aan dat positieve: Jezus Christus in het middelpunt?

We zullen zien.

K. S.

Een levensstijl.

Alleenlijk zie, dit heb ik gevonden: dat God den mensch recht gemaakt heeft, maar zij hebben vele vonden gezocht.

Prediker 7:29.

God heeft den mensch recht gemaakt. Wat wil de prediker er mede zeggen? Wil hij spreken over den rechts-staat van den mensch of over het recht-zijn van den mensch als oorspronkelijke gave Gods? Blijkbaar over het laatste. De mensch is „van huis uit“ — komt hij niet uit het paradijs? — recht in den zin van een-voud-ig, niet gecompliceerd; al zijn woorden en daden zijn te herleiden tot eigenlijk één woord en één daad — de glorie Gods. Zoo gij de wet Gods kent moet die paradijs-mensch voor U geheel doorzichtig worden, moet hij voor U één levensstijl vertoonen, zoodat gij hem volgen kunt op al zijn levenswegen, morgen en overmorgen, tot aan het einde toe — de ééne wet van God brengt hem tot één levensstijl. Zoo is er niets gecompliceerd aan dezen paradijs-mensch, zijn hart is ongedeeld, hij is altijd dezelfde, zoo ge zijn levenswet weet — de wet Gods — gij kunt in hem lezen als in een open boek, gij kunt zijn gang en treden van te voren reeds weten, gij kunt op hem aan, want hij is „oprecht tot Gods dienst genegen“, met dezen paradijs-mensch is omgang mogelijk om tezamen tot opbouw te komen. M.a.w. van den mensch moogt gij — zoodra ge let op de „plaats“ vanwaar hij komt — verwachten, dat hij, wat hij vandaag goed noemt, morgen en overmorgen ook goed noemt, en wat hij nu verkeerd vindt, straks ook nog verkeerd vindt; als hij vandaag zegt: ik ben tegen U, hij morgen nog Uw tegenstander is, en omgekeerd etc. De wet Gods is eenvoudig, in het vele steeds het ééne aanwijzend, goed of kwaad, en de mensch is eenvoudig, hij moet „van huis uit“ het vele immer weer herleiden tot het ééne, is het goed of kwaad, hij moet doorzichtig blijven, omdat de wet inzicht geeft; God mag van den mensch één levensstijl vragen, omdat God één is en de wet Gods ook.

Maar nu de klacht van den prediker? Zij hebben vele vonden gezocht. Gij zult niet vinden de ééne levensstijl uit de ééne wet van God, maar

de vele levensstijlen naar de vele belangen onder de menschen. En dan nog niet zoo, dat ieder opzichzelf een eigen stijl vertoont, en zoo toch weer doorzichtig wordt, als ge zijn levensbeginsel maar kent, maar zoo, dat ieder verschillende „stijlen“ in zich vereenigt — dus stijlloos is — al naar gelang zijn belang, zijn voordeel is. Vandaag hoort ge den mensch zoo spreken, maar morgen heel anders, want zijn belang is anders geworden, vandaag zal hij uw vriend zijn, morgen uw tegenstander — een kwestie van utiliteit. En dat telkens-anders-spreken, dat immer-weer-van-front-veranderen, dat altijd-weer-spreken-naar-zijn-belang, daar zijn zij allen handig in, in deze kunst zijn allen kunstenaars. Maar zoo is de mensch „dezer wereld“ gecompliceerd geworden, onberekenbaar, gij weet niet, hoe hij morgen is, of overmorgen. In plaats van den schoonen levensstijl uit God, naar de wet Gods, die den mensch zoo eenvoudig, zoo simpel, zoo doorzichtig maakt, ziet ge in de samenleving de handig-opgetrokken levensstijlen-van-den-dag overeenkomstig de elken dag weer wisselende belangen onder de menschen, in plaats van den „rechten“ mensch ontmoet ge den gecompliceerden mensch, en moet ge leven in een gecompliceerde samenleving, die nu vermoelend kan worden tot den dood toe — niemand een-voud-ig, niemand doorzichtig, niemand op-recht: de vele vonden in plaats van den ééne levensstijl voor den levensomgang tot den levensopbouw — de wereld van belang en tegenbelang, de wereld van stijlloze menschen heeft ook den prediker zoo moe gemaakt.

En ook in dezen „viciëuzen cirkel“ is Christus terecht gekomen. Voor stijlloze menschen heeft Hij moeten bewaren dien schoonen stijl van den Middelaar Gods en der menschen, voor het Sankhedrin, voor Pilatus, voor Herodus, voor het volk. Als ge kent Zijn levenswet — den wil des Vaders voor Hem, den Middelaar — weet ge dan wel, hoe een-voud-ig, hoe doorzichtig, hoe „recht“ Hij is? Het is alles zoo simpel aan dezen Heiland gehoorzaam geworden tot den dood des kruises. Hij is zoo verschrikkelijk een-voud-ig, het vele herleid tot het ééne — het recht van God. Hij spreekt en handelt en worstelt niet naar „eigen belang“ maar uit dit ééne: Ik ben gekomen om Uwen wil te doen o God! Daarom zal Hij Zijn leven geven voor de schapen. Simpel, eenvoudig, doorzichtig.

En nu heeft Hij ons in de kerk gezet, ons de wet weer opgelegd, ons Zijn kracht toegezegd, opdat Zijn triomf over de samenleving „dezer wereld“ blijke uit het leven Zijner kerkmensen — de ééne levensstijl uit de ééne wet van God, simpel, doorzichtig, klaar voor God, en engelen en menschen. Want het vele is den Heere een gruwel — het is zich onttrekken aan de wet Gods — maar het ééne in het vele is den Heere aangenaam — het is buigen voor de wet Gods! Simpel, doorzichtig, het kan nu, want Christus geeft krachten, het moet nu, want Christus heeft rechten.

H.

v. d. B.

Pluriformiteit der kerk en epigonisme (nieuwe reeks) XIX

Over Bavincks gevoelen spraken we nu een en andermaal. Van een bewuste, wel-doordachte leer der pluriformiteit bleek ook bij hem geen sprake. Dit te betoogen was ons voornaamste oogmerk; opdat de weg tot het vrije onderzoek naar wat werkelijk gereformeerd is, en daarmee dus ook tot de reformatie en de ontwikkeling van het gereformeerde leven, niet langer versperd zou worden — op dit punt — door een hoogleeraar der Vrije Universiteit, die met al te veel verzekerdheid aan zijn studenten verzekert, dat ook Bavinck een nieuw element in de pluriformiteits-leer aangebracht heeft, en dat wie er anders over denkt, snijdt in het hart der Reformatie. Wie zooo verzekerd spreekt, moet het een broederdienst vinden, als zijn dogmenhistorische notities op dit punt getoetst worden. En de Gereformeerde Kerken moeten dit ook zoo leeren zien. Mocht men vragen, waarom, dan wil ik dat met genoegen toelichten.

Welnu, — nauwelijks had ik over Bavinck geschreven, of een predikant verzekerde mij, te weten, dat Bavinck zelf op een college eens verklaard heeft, dat z.i. Kuypers pluriformiteitsleer niet af was. Een mededeeling, die niemand verwondert, aan wien Bavincks onzekere en weifelende houding in dezen — voorzover zijn dogmatiek betreft — opgevallen is.

Deze enkele mededeeling echter zou ik zonder nadere praeciseering nog niet hebben doorgegeven, ware het niet, dat zij bevestiging gekregen had door wat een ander predikant zoo vriendelijk was mij inmiddels te vertellen en schriftelijk te bevestigen. Laatstgenoemde deelt mij 't volgende mee:

Amice,

Hierbij ontvang je het gevraagde citaat van Bavinck 't Is gesproken in het cursusjaar 1914/5, college Dog-

matiek, bij de paragraaf over 't wezen der kerk (Hoofdstuk IX, § 53.) —

Nadat Bavinck uiteengezet heeft „de principiële en radicale oppositie“ van de Reformatie tegen 't Roomsche kerkbegrip, maar hoe later ook de Gereformeerden „onzichtbare kerk“ in verschillende zin zijn gaan verstaan, concludeert hij aldus:

„Zoo is de kerk bij de Protestanten steeds in gedrang. Dit is nu reeds hierin uitgekomen, dat er terstond verschillende kerken naast elkaar bestonden. Welk verschijnsel Kuypers pluriformiteit der kerk noemt. Niet beslist verkeerd, maar wel voorzichtig.“ Die term erkent eigenlijk ingewikkeld 't goed recht van alle kerken naast elkaar. Dit (is een) vals beginsel.“ De Gereformeerde en Lutherische kerk handhaaft, dat zij is de zuiverste kerk en dat de andere kerken in vele opzichten dwalen. Nu kunnen waarheid en dwaling niet onder 't ééne begrip pluriformiteit worden samengevat. De dwaling is geen forma van de waarheid, maar antithese. Maar niet alleen in dezen term komt 't zwakke van het Protestantische kerkbegrip uit, doch ook hierin, dat in iedere kerk telkens groot verval is ingetreden. Zoo (ontstaan er) steeds (weer) pogingen om 't protestantische kerkbegrip te herzien, wetenschappelijk en praktisch“...

„Waarna enkele van die pogingen nader getoekend worden (Socinianen, Anabaptisten, Episc. kerk, Meth., Hegel, Schleiermacher).“

Je wilt hierbij wel bedenken, dat dit niet letterlijk door Bavinck gedictieerd is — dit deed hij niet — maar aantekeningen zijn van mij. Om afdoende zekerheid te hebben, zou je ook nog enkele van mijn tijdgenooten hierover kunnen vragen.

Beste groeten,

29-3-'35.

t.t.

Tot zoover de brief; ik vergat den schrijver te vragen, of ik zijn naam publiceren mocht.

Voor raadpleging van jaargenooten, die tegelijk met dezen predikant aan de Vrije Universiteit Bavinck hoorden, onthak mij de tijd. Ik geloof, dat men ook zonder dat ik die moeite nam wel overtuigd is, dat Prof. Hepp in de publicatie van zijn hierboven geciteerde meening meer heeft gezegd, dan hij verantwoord kon; dat nog heelemaal niet bewezen is, dat onze meening „snijdt in het hart der Reformatie“, en dat onze voorstelling van wat Bavinck wilde (of moet ik zeggen: niet wilde) den werkelijken Bavinck meer nabij komt dan de o.i. hem in een onwezenlijke positie „hinein-phantasierende“ bewering van Prof. Hepp.

K. S.

1) De lezer begrijpt, dat dit zeggen wil: zulk spreken van pluriformiteit is wel niet beslist verkeerd, maar toch zij men zeer voorzichtig.

2) Onder verwijzing naar noot 1, voeg ik hier en daar iets in.

Vrije Theologische Faculteit. (II)

We hebben dus gezien, dat de „dak-looze“ theologische faculteit van Straatsburg een onderdak had gevonden in Parijs, maar dat men haar dit — voor een protestantische faculteit alles behalve begeerenswaardige — dak boven haar hoofd niet gunde. Na 1881 trachtte men, haar uit het universiteitsverband weg te krijgen.

En eindelijk gelukte het.

Het gelukte in 1906. Het door ons geciteerde artikel van „De Heraut“ is geschreven in 1914. Sedert 8 jaren dus verkeerde toen reeds deze faculteit ten aanzien van het promotierecht in den toestand, dien „De Heraut“ een anomalie noemde, en waarop de Kamper professoren zich, volgens dit orgaan, niet mochten beroepen.

Acht jaren lang bestond dus deze toestand. Toch schreef „De Heraut“ na verloop van die acht jaren, dat er maar één voorbeeld van een theologische faculteit was, die buiten het universitaire verband het promotierecht uitoefende.

Blijkbaar kende toen „De Heraut“ de thans haar redacteur promoveerende faculteit nog niet. Het is ook geen wonder, voor wie den ingewikkelden toestand zich voor oogen stelt.

Maar nu het erom gaat, tot eenparigheid van gevoelen te komen, is het toch goed, vast te leggen, dat indertijd tegen de Kamper professoren zoowel door „De Heraut“ als door „De Standaard“ met al te „grof geslacht“ (men weet, dat volgens Dr A. Kuypers deze uitdrukking niet onvriendelijk is) geschoten is.

Een andere kwestie, die ook met het oog op de hoog-noodige eenparigheid van gevoelen ons interesseert, is deze: wie verzorgen, onderhouden eigenlijk deze faculteit? Men weet, dat er onder ons zijn, die het een geweldig onderscheid achten, of een hogeschool op de manier van de Vrije Universiteit, dan wel op die der Kamper kerkelijke hogeschool wordt onderhouden, ook wat de benoeming der professoren betreft, etc. Het onderscheid tusschen die twee is, voor wie de dingen nuchter ziet, reeds nu vrij gering, en zal, hoemeer de Vrije Universiteit op den al krachtiger ingeroepen steun juist van de Gereformeerde Kerken aangewezen zal zijn, factisch al geringer worden. Toch zijn er verschillen. Verschillen, die voor velen, nadat de argumenten van 1914 zichzelf verteerd hebben, toch nog na dien met kracht naar voren gebracht worden.

Welnu, twee vragen blijven te beantwoorden: a) hoe wordt die vrije theologische faculteit onderhouden?

b) hoe is haar confessioneel karakter, gezien in het licht van haar jongste geschiedenis?

K. S.

De amb-

Het ge-
zeiden, e-
„intiem“,
waarom
schrijven

Toch is
gemakke-
Ds Both-
zegt in z-
van amb-
heeft ee-
dienen c-
roeping-
grootte el-
het mis-
christel-
christel-
niet pas-
donkerd-

Dat al-
ben ook-
dit punt-

Toch is
de eenh-
vraag zc-
de speci-
verricht-

En hi-
van de l-
van God-

énde to-
en dat d-
wijze al-

haar be-
op dit-
neer de-

de mel-
ring we-

relatives-
en over-

derd we-

doet, zc-

heid ve-

echter-

brengin-

blijkens-

doet, ex-

doen, c-

afhank-

De v-

bewegin-

cate p-

hun „s-

dezen

Wan-

van de

kerkel-

schrev-

arbeid,

is noo-

loovige-

nuttelo-

ties wa-